

POSUDOK HABILITAČNEJ PRÁCE

Téma: Etika v reštrukturalizácii súčasnej ekonomiky na udržateľnú

Autor: Mgr. Eva Pechočiaková Svitačová PhD.

Oponent: Prof. PhDr. Jozef Lysý CSc.

Kritériá hodnotenia habilitačnej práce

1. Náročnosť spracovania riešenej problematiky práce

Ambíciou habilitačnej práce Mgr. Evy Pechočiakovej Svitačovej PhD. je ponúknuť v procesoch globalizácie súčasnému modelu ekonomiky jeho premenu na udržateľnú „novú etiku“ založenú na atribúte udržateľnosti. Autorka sa o to pokúša napriek tomu, že si uvedomuje limity dnešného modelu predátorskej ekonomiky, ktorá vyvoláva environmetálnu degradáciu spolu s nespravodlivosťou v sociálnej, hospodárskej a politickej oblasti. Kladie si otázku po pôvode potreby reštrukturalizovať ekonomiku na udržateľnú. Teoreticky ide o zmenu neoklasickej paradigmy na holistickú, trvalo udržateľnú. Podľa autorky habilitačnej práce, medzi podmienky tejto premeny patrá aj etická dimenzia, v jej výklade ako „nová etika“, ktorá chce zlúčiť budúcnosť ľudstva s ľudským životom na základni udržateľnosti. Potrebná ke orientácia v spoločenských trendoch, iniciatívach smerom k udržateľnosti s právami, povinnosťami a zodpovednosťou pre potrebnú etiku udržateľnosti. Podľa autorky sa to nedá dosiahnuť bez implementácie etiky do prípravy projektov pre prax. Takto postavený cieľ práce môžeme považovať za náročný.

2. Posúdenie úrovne spracovania práce

Leitmotív habilitačnej práce zhrnula autorka do algoritmu udržateľnosti ako: *spoločný cieľ, spoločné dobro, ktoré by malo všetkých spájať, a tak by sa ho mali usilovať zabezpečovať spoločnými silami. Udržateľnosť sa tak spája s etikou, ide o ochranu hodnoty dobra pre človeka, konkrétne – o zachovanie života, čo pokladá za najvyššie dobro.* Prekážkou je predátorská ekonomika globálneho kapitalizmu rastu Rastu. Neoklasická paradigma nevysvetľuje využívanie obmedzených zdrojov z hľadiska udržateľnosti. Udržateľnosť šetrí a regeneruje zdroje Zeme pre ďalšie generácie. Do tohoto priestoru podľa autorky prichádza etika s ambíciou podpory udržateľnej ekonomiky ako procesu i morálneho cieľa, dobro pre človeka a spoločnosť. Autorka sa domnieva, že sa dajú zosúladiť aj rôzne smery ako obmedziť konzum, šetriť vzácne zdroje,

zmiernovať sociokultúrne zaťaženie prírody a životného prostredia a tiež zabezpečovať úctu k prírode a celkovo – k životu. Autorka zosumarizovala opatrenia, ktoré treba zaviesť do praxe: šetrne prístupíť k zdrojom, minimalizovať produkciu odpadov, *prehodnotiť uznávané hodnoty a prijať nové, respektíve staronové hodnoty.* Za dôležité považuje znižovať zisky ekonomických subjektov a napokon akceptovať nové trendy ekonomického myslenia, respektíve alternatívnych udržateľných ekonomických modelov, ktoré sú dôkazom toho, že koncepcia udržateľného rozvoja sa premietne do praktickej ekonomiky. Štvrtá zmena sa dotýka hodnôt, hodnotovej orientácie. Autorka tvrdí, že udržateľná ekonomika nepripústi zneužívanie ľudí a pokladá každého človeka za účel. Za zvlášť podstatné považuje prístupíť k prírode s rešpektom v zmysle Aôberta Schweitzera. Práve jemu patrí zásluha za inšpiráciu spájajúcu udržateľnosť s väzbou na odkaz, ktorý ponúkla filozofia renesancii a nie naopak. Udržateľná ekonomika akceptuje potom slobodu, humánnosť, šťastie, solidaritu, zodpovednosť, spravodlivosť. *Zodpovednosť a spravodlivosť považuje za piliere etiky udržateľnosti aj udržateľnej ekonomiky.* Piata zmena, sa týka potreby uameniť „etiku úspechu“ „etikou trvalej udržateľnosti“, resp. „etikou zodpovednosti“ až „etikou budúcnosti“. Šiesta zmena je zmenou tradičnej etiky, na „etikou zodpovednosti za budúcnosť“. Patrí tam aj vzdelávanie k udržateľnosti v globálnom prostredí. Autorka zdôraznila že *implementácia etiky do vzdelávania odborníkov pre ekonomiku skvalitní ich prípravu tak, aby získali motiváciu, ale aj morálne kompetencie participovať na rozvoji udržateľnej ekonomiky.* Do portfólia zaradila aj typy aplikovanej etiky – podnikateľskú, manažérsku, environmentálnu, ekologickú, bioetiku a niektoré ďalšie aplikované etiky v záujme sebaobmedzenia.

3. Prínos a úroveň výsledkov práce

Mgr. Eva Pechočiaková Svitačová PhD. zhrnula svoje ciele do implementačných argumentov ako:

Zodpovednosť za životné prostredie
Slobodu prostredníctvom sebaurčenia
Rozšírenie spravodlivosti
Rozmanitosť, nevyhnutná podmienka
Nenásilie
Udržateľný rozvoj

To sú mimochodom aj ciele strany zelených v Európe. Možno preto konštatovať, že autorka práce presne mapuje politické myslenie v tejto oblasti v Európe. Otvorenou otázkou je téma, prečo by sa svetový kapitál snažil o zrušenie kapitalizmu? V mene záchrany klímy

napríklad zrušíme značnú časť existujúceho fyzického kapitálu – uhoľné bane, ťažobné veže, elektrárne, automobilky, rafinérie. Zvýši sa miera nadhodnoty a vytvorí sa priestor pre investície. Zníži sa životná úroveň ľudí v Európe a Severnej Amerike, nakoniec ľudia po takom volajú, za také štrajkujú a demonštrujú. Volia strany, ktoré im také sľubujú. Je to majstrovské dielo svetového kapitálu. S jeho výdatnou podporou naivní aktivisti, presvedčení o svojej ušľachtilosti, štrajkujú, demonštrujú, vyzývajú vlády, parlamenty, s Marxom na hrudiach žiadajú div nie zrušenie kapitalizmu. Výsledkom bude zvýšenie miery ziskov svetového kapitálu, ďalších pár desiatok rokov darovaných kapitalizmu a výrazné zníženie ich životnej úrovne. Je to aj otázka pre autorku habilitačnej práce či udržateľnosť nie je iba zdôvednením prechodu na novú etapu vývoja kapitalizmu?

4. Posúdenie formálnej stránky práce (jazyk, štýl, štruktúra)

Jazyk, štýl a štruktúra práce sú na veľmi dobrej úrovni. Oceniť treba aj prehľad v literatúre z rôznych oblastí spoločenských vied: ekonomiky, sociológie, politológie, filozofie, etiky

5. Explicitne vyjadrený návrh na udelenie (resp. neudelenie) vedecko-pedagogického titulu docent

Predloženú habilitačnú prácu Mgr. Evy Pechočiakovej Svitačovej PhD. odporúčam na obhajobu a po jej úspešnom vykonaní odporúčam udeliť vedecko-pedagogický titul docent v odbore habilitačného konania etika.

v Bratislave 7. 01. 2022

prof. PhDr. Jozef Lysý CSc.